

Den Haag, 3 juni 2014

Bij brief van 21 januari 2014 heeft u mij verzocht om een reactie op een brief van de stichting «Alert & Zorgzaam» die nader ingaat op een column van december 2013 in het brancheblad Uitvaartzorg. Op 28 maart 2014 heb ik u schriftelijk laten weten dat het enige tijd zou kosten om te achterhalen wat de precieze omstandigheden en feiten in deze zaak zijn geweest. Voordat ik nader op de zaak in ga, hecht ik er aan recht te zetten dat, anders dan in de brief van de stichting «Alert en Zorgzaam» wordt verondersteld, de heer Van der Putten ambtenaar noch adviseur van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties is.

Vanwege de betrokkenheid van het Openbaar Ministerie in deze zaak beantwoord ik de vragen van de commissie die betrekking hebben op de brief van de stichting «Alert en Zorgzaam» mede namens de Minister van Veiligheid en Justitie. Zoals aangekondigd in antwoord op de Kamervragen die door de heer Van Raak zijn gesteld over dezelfde aangelegenheid, beantwoord ik met deze brief tevens de nog resterende vragen van voornoemde Kamervragen.¹ In het tweede deel van deze brief ga ik in op het verzoek van de commissie om een stand-van-zakenbrief betreffende de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging sinds de laatste wijziging, in het bijzonder de praktijk bij het ruimen van graven.

Reactie op de brief van de stichting Alert en Zorgzaam en Kamervragen van de heer Van Raak

In een brief van de stichting Alert en Zorgzaam wordt de vaste commissie gewezen op een column in het brancheblad Uitvaartzorg van december 2013. In deze column wordt een situatie beschreven waarin een medewerker van een crematorium bij het leeghalen van de oven twee schedels ontdekt. De column gaat met name in op de juridische aspecten die een rol spelen op het moment dat zoiets aan de orde zou zijn. U heeft mij gevraagd een reactie op deze brief te geven.

Uit het feitenonderzoek dat het Openbaar Ministerie heeft verricht is gebleken dat het gaat om een overleden vrouw wiens laatste wens het was om met de stoffelijke resten van haar eigen, 52 jaar geleden overleden, moeder (dus niet de dochter zoals in de column stond) te worden gecremeerd. Ook de as van de eerder overleden en gecremeerde hond is in de kist gegaan. Gebleken is dat verzuimd is om voor de opgraving van de eerder overleden moeder de benodigde toestemming van de burgemeester te vragen (artikel 29, eerste lid, Wet op de lijkbezorging). Het laat zich aanzien dat een en ander onderling is geregeld met de beheerder van de begraafplaats waar het graf zich bevond. Dat de overblijfselen van het lijk van de moeder in de kist meegegeven waren, was niet bekend bij de uitvaartverzorger en de beheerder van het crematorium. De familie heeft bij de uitvaartverzorger wel geïnformeerd wat men in een kist mee mocht geven aan de overledene. Door de uitvaartverzorger is daarop gereageerd met de mededeling dat dit alles mocht zijn, behalve glas.

Op het moment dat na de crematie duidelijk werd dat er zich meerdere lichamen in de kist moesten hebben bevonden, is de recherche ingeschakeld ten behoeve van nader onderzoek. De focus van dit

¹ Aanhangsel Handelingen II 2013/14, nr. 1578

onderzoek was gericht op de vraag of een levensdelict was gepleegd. Immers werden de resten van een tweede persoon aangetroffen waarvan de herkomst niet bekend was. De mogelijkheid bestond dat er een misdrijf gemaskeerd werd. Al snel werd echter duidelijk dat hiervan geen sprake was. Een door de recherche ingeschakelde antropoloog van het Nederlands Forensisch Instituut heeft de stoffelijke resten onderzocht en de vermoedelijke afkomst van de moeder hier bij betrokken. De conclusie van het onderzoek was dat aangenomen mocht worden dat het hier om de stoffelijke resten van de moeder ging (en dus niet een man zoals in de column staat). De overige bevindingen en vermoedens dat mogelijk formaliteiten niet correct waren nageleefd waren voor de recherche bijvangst in het onderzoek.

Er is in deze zaak zowel door de nabestaanden als door de beheerder van de begraafplaats gehandeld in strijd met de Wet op de lijkbezorging. Het is namelijk niet toegestaan een opgraving te doen zonder dat hiervoor toestemming is verleend door de burgemeester van de gemeente waar het graf zich bevindt (artikel 29, eerste lid, Wet op de lijkbezorging). Evenmin is het toegestaan een crematie op een dusdanige wijze uit te voeren dat vermenging of verwisseling van de as met die van andere lijen mogelijk is (artikel 9 van het Besluit op de lijkbezorging). Het opzettelijk en wederrechtelijk opgraven van een lijk is strafbaar op grond van artikel 150 Wetboek van Strafrecht. Het beschermd belang van artikel 150 van het Wetboek van Strafrecht is de openbare orde, meer in het bijzonder het ongestoord laten van lijen.

Uit het onderzoek is gebleken dat de familie een en ander netjes wilde regelen. Omdat er van uit mag worden gegaan dat hier geen sprake was van wederrechtelijkheid als bedoeld in artikel 150 Wetboek van Strafrecht en er geen schade aan derden is berokkend, is door het Openbaar Ministerie besloten geen strafrechtelijk onderzoek in te stellen in deze zaak.

Op de vragen van de heer Van Raak die betrekking hebben op de vermeende verwisseling van stoffelijke resten wordt in deze brief niet nader ingegaan, aangezien dit uiteindelijk niet aan de orde blijkt te zijn geweest.

Stand van zaken Wet op de lijkbezorging

U vraagt mij tevens om een stand van zaken betreffende de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging sinds de laatste wijziging van de wet. U verzoekt mij daarbij in het bijzonder in te gaan op de praktijk bij het ruimen van graven.

De wijziging van de Wet op de lijkbezorging per 1 januari 2010 had hoofdzakelijk betrekking op het beheer van begraafplaatsen. Zo zijn er in de wet hogere eisen opgenomen ten aanzien van het ophouden van het als zodanig bestaan van een begraafplaats, dit ter bescherming van de bijzondere positie van begraafplaatsen, vaak ook gelet op de culturele waarde die zij vertegenwoordigen, en rekening houdend met de gevoelens van nabestaanden.

Met de wijziging van de Wet op de lijkbezorging is tevens het vervallen van de adviestaak van de voormalig VROM-Inspectie geformaliseerd. De inspectie had bij de lijkbezorging een adviserende en geen toezichhoudende taak. De normstelling in de Wet op de lijkbezorging was en is voldoende helder waardoor er geen noodzaak is voor vormen van actief toezicht. In die gevallen dat de inspectie signalen ontving van onzorgvuldig handelen, leidend tot milieu- of gezondheidsschade, kon de inspectie de verantwoordelijken hierop aanspreken. Het in voorkomende gevallen aanspreken van de houder van een begraafplaats of crematorium

in geval van onzorgvuldig handelen in de taakuitvoering van de Wet op de lijkbezorging is nu de verantwoordelijkheid van de betrokken departementen.

Om begraafplaatsbeheerders van de benodigde informatie te voorzien, zijn de belangrijkste bepalingen uit de voormalige VROM-inspectierichtlijn, zoals bijvoorbeeld die op het gebied van opgraven en ruimen, opgenomen in andere documenten. Voorbeelden hiervan zijn de Handleiding opgraven en ruimen van de Landelijke Organisatie van Begraafplaatsen (LOB) en de model beheersverordening begraafplaatsen van de VNG, die op 6 december 2010 ter informatie naar de Kamer zijn gezonden.² Daarnaast wordt op dit moment, samen met de LOB, en de VNG nog gewerkt aan een document met meer technische informatie over de inrichting van begraafplaatsen en strooivelden en handreikingen voor het bepalen van de mate van biologische afbreekbaarheid van lijkkasten en -omhulsels.

Uit contacten met zowel de VNG als de LOB is gebleken dat na afronding van dit laatste document de dan beschikbare documenten in een behoefte voorzien en dat er geen aanvullende handreikingen of richtlijnen nodig zijn. Naar mijn inzicht doen zich bij de uitvoering van de Wet op de lijkbezorging geen knelpunten voor en zijn er voldoende met waarborgen omklede procedures voor het op een respectvolle manier opgraven en ruimen.

De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,
R.H.A. Plasterk

² Kamerstuk 30 696, nr. 35